

УДК 123.1-055.2(4) "653"

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ СТАНОВИЩЕ ЖІНКИ В ЕПОХУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Соболь Ольга

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: freedom2010@i.ua*

Розглянуто суспільно-політичне становище жінки у період європейського Середньо-віччя. Проаналізовано дві головні традиції середньовічного бачення жінки: античну та християнську. Визначено на підставі чого жінка зазнавала обмеження прав у політичній, економічній та соціальній сферах, а також у судочинстві та в системі спадкового права. Показано, що усунення жінки із суспільно-політичного та економічного простору зумовлювалося чоловічими аргументами про нижчість жіночої природи та недосконалість її розумової діяльності. Зауважено, що найбільший вияв свободи, правову підтримку та вплив на суспільно-політичний перебіг подій мали жінки з привілейованих верств населення та королівських сімей. Окреслено становище та правовий статус української жінки періоду Київської Русі.

Ключові слова: свобода, жінка, правовий статус, суспільно-політичне становище, європейське Середньовіччя.

Сучасне європейське суспільство визнає рівність та рівноправність жінки і чоловіка. Жінка у XXI ст. у правовому сенсі, й переважно в практичному, не зазнає обмеження ні в соціальній, ні в політичній, ні в економічній, ні в судовій чи, навіть, у військовій сферах. Кінець XIX ст. – початок XX ст. ознаменував важливу подію: жінки вибороли виборче право, чим забезпечили собі свободу, рівноправність, незалежність, право обирати та бути обраною на рівні з чоловіками, які протягом усієї історії людства стояли біля керма влади. Сучасний науковий простір містить численні напрацювання вчених про свободу та права сучасної жінки. Популярною є тема гендерної рівності у сучасному суспільстві. Проте зберігає актуальність дослідження становища жінки в історичному аспекті. Залишаються до кінця не з'ясованими питання щодо соціальної, господарської та приватної ролей жінки в період Середньовіччя, оскільки багато дослідників стверджує, що саме в цей період із поширенням християнства становище жінки зазнало кардинальних змін.

Мета статті – проаналізувати суспільно-політичне становище жінки в епоху європейського Середньовіччя та з'ясувати причини усунення тогочасної жінки з суспільно-політичної арени.

Вагомий внесок у дослідження становища жінки висвітлено у працях зарубіжних науковців І. Свенціцької, Т. Рябової, П. Брюле, Бовуар С. де, А. Ястребицької, Л. Репина, Н. Усачевої та ін. Серед українських дослідників варто відзначити розвідки М. Богачевської-Хом'як, Л. Смоляр, О. Маланчук-Рибак.

Трагування жінки в Середньовіччі спиралось на два джерела: античну традицію та християнство. Античне суспільство суворо обмежувало життя жінки. Антична жінка більшість свого часу проводила в межах господарського простору “ойкоса”. Функції жінки практично зводились до праці в домашньому господарстві та відтворенні роду. Жінки не брали участі у громадських обговореннях суспільно-політичних справ, оскільки не належали до повноправних громадян античного полісу. Лише вільні чоловіки займалися активною громадською діяльністю. На площі вони обговорювали важливі політичні, економічні, воєнні та суспільні питання, а також, що найважливіше, спільно створювали закони. Проте для участі у громадських справах чоловікам необхідне було дозвілля. Саме жінки та раби забезпечували чоловікам-громадянам дозвілля, виконуючи необхідну для життєдіяльності сім’ї роботу в домашньому господарстві. Громадська сфера діяльності вільних чоловіків-громадян була тим місцем, де свобода реалізовувалась найповніше. Це було справжнє царство свободи на протигагу царству необхідності господарської, і в цьому сенсі приватної, а отже жіночої сфери. Таким чином, царство несвободи, примусу та підкорення створювало необхідні передумови для позитивного функціонування, винятково, чоловічої сфери свободи.

Найбільший вплив на становище жінки не лише античності, але й наступних століть Середньовіччя мала поширена та загальноприйнята на той час думка про нижчість жіночої природи та обмеженість її розумових здібностей. На основі цих двох аргументів жінка надовго була відлучена від громадської діяльності та замкнена у приватному просторі. “Наприклад, із часів Сократа до часів Аристотеля життя більшості громадянок було обмежене, як законом, так і звичаєм, проживанням в окремій частині будинку, так званій гінекеї; жінки були підпорядковані своїм чоловікам, батькам та іншим родичам чоловічої статі. Їхня діяльність поза домом була обмежена здебільшого відвідуванням релігійних свят та похоронів”, – зауважує Р. Коцин [7, с. 35]. Описане вище становище афінської жінки значною мірою різнилося від становища мешканок інших міст чи регіонів. Наприклад, спартанські жінки не жили в повній ізоляції. “Дочки громадян Спарти діставали освіту в державних навчальних закладах, до неї входила й фізична підготовка” [7, с. 35]. Хоча в деяких регіонах жінки античності мали певні свободи порівняно з афінянками, але вони не впливали на суспільно-політичний перебіг подій того часу. “В античному світі жінки не володіли землею, оскільки не були громадянками... Єдине громадянське населення, яке визнавалося – формувалося із сукупності очільників родин і їхніх нащадків чоловічої статі”, – стверджує П. Брюле [2, с. 175]. Виникає суперечність, – дві протилежні думки, – оскільки Р. Коцин, у вищенаведеній цитаті, визначає жінку як громадянина, а П. Брюле стверджує, що жінка в Давній Греції не була громадянином. Суть у тому, що жінка не була повноправним громадянином, адже не виконувала функцій громадянина у суспільно-політичній сфері: не голосувала, не обирала і її не обирали.

Оскільки жінки не були представлені у громадських слуханнях та керівних органах, то їхні права не обстоювались та не покращувались. Стосовно цього Дж. Міл зауважує: “Якщо й існують якісь розумові відмінності між чоловіками й жінками, то вони цілком закономірно спричинені відмінностями виховання й життєвих обставин і не свідчать про жодну істотну різницю” [10, с. 416].

Доволі часто жінка була головним героєм античних поем. Проте як виняток можна знайти жінку в образі позитивного героя. Одним із яскравих прикладів є твір Сеймоніда

Аморгського (VII ст. до н. е.) “Поема про жінок”. У поемі описано характери десяти жінок, яких порівнюють за темпераментом до тварин і які володіють рисами притаманними цим тваринам. Можна зробити висновок, що зміст поеми виражає норми тогочасного суспільства, а “її [поєми] женоненависницький пафос відобразив погляд на жінку, що панував у Греції VII–VI ст. до н.е.” [8, с. 64]. Ще однією важливою причиною приниженого становища грецької жінки було поширення гомосексуалізму та женоненависництва. “Грецьке женоненависництво і його наслідки черпались із фантазій, породжених чоловічими страхами перед зоологічними образами”, – підкреслює П. Брюле [2, с. 48]. У праці “Повсякденне життя давньогрецьких жінок в класичну епоху” цей дослідник порівнює жертвоприношення, яке здійснювали чоловіки і жінки. Між ними існувала кардинальна різниця. Жіноче жертвоприношення описується як дике, жорстоке, нецивілізоване на противагу культурному, яке здійснювали чоловіки. Жінці приписували недосконалість, нечистоту, а особливо надмірну любов до їжі та вина.

З поширенням християнства поступово змінюється становище та самосвідомість жінки. Нова релігія надихала жінок та зміцнювала їхній дух. Жінки ставали палкими прихильниками християнства, оскільки саме християнство проголошує рівність і рівноцінність обох статей перед Богом. Жінки зайняли активну позицію щодо поширення християнства. Це був великий подвиг та неабиякий вияв свободи для жінки, адже в перші століття прихильників та послідовників християнства жорстоко переслідували; зібрання перших християнських общин відбувались таємно та були небезпечними для учасників. Таким чином, християнство відкрило “ще одне поле діяльності, на якому християнка могла виявити весь багатий запас своєї мужності і де вона приносила найбільші жертви, на які лишень здатна людина; ми говоримо про мучеництво за віру” [11, с. 335].

Жінки зазнавали за віру не лише фізичних тортур, але й моральних, які вони часто переживали серед язичницького суспільства та своєї сім’ї. В громадах жінки-християнки займалися справами милосердя – допомагали хворим та бідним. Варто звернути увагу, що християнство знайшло відгук у серцях не лише простих жінок, але й представниць заможних родин, які часто ставали меценатками. “Жінка-християнка була джерелом благодаті, яка не тільки послужила на благо її близьких, тісного кола її домашніх осіб, але впливала також на цілий ряд поколінь і народів”, – робить висновок Г. Плось, щодо ролі жінки у процесі становлення нової релігії – християнства [11, с. 336]. Відомо про вплив деяких матерів-християнок на своїх синів, які згодом ставали Отцями Церкви. Наприклад, Моніка – мати Августина Блаженного, Нонна – мати Григорія Назіанського, Анфусу – матір Златоуста. Проте, одним із найважливіших досягнень жінок у християнстві було те, що “в християнській громаді жінки стали громадянами” [5, с. 70]. У ранніх християнських громадах жінки та чоловіки займали рівноцінні позиції, у них були спільні ідеали, норми та заняття.

Описуючи можливість членства жінок у різних чоловічих союзах I ст., І. Свенціцька зазначає, що “честолюбне прагнення жінок різних верств наштовхувалось на стійку традицію недопущення їх до активного громадського та політичного життя, до таємних чоловічих союзів” [13, с. 159]. Тому не дивно, чому саме жінки найактивніше долучались до християнських громад, де вони ставали повноправними членами нової спільноти. Таким чином, “християнство відчинило двері для ширшої участі кожного індивіда обох статей у своїй новій громаді”, – підкреслює Дж. Елштайн [5, с. 71]. На відміну від інших союзів,

які були відкриті винятково для представників домінуючої статі у всіх сферах суспільної діяльності, християнство надало таку можливість і жінкам.

Жінки у ранньому християнстві посідали вагоме місце у громаді, інколи жінка могла бути дияконом. А ще “жінки виявилися дуже ефективними у навершенні північних завойовників до християнської віри – віри, незмірно привабливішої для жінок, ніж будь-яка попередня”, – стверджує Дж. Міл [10, с. 447]. Але зі зміцненням позиції нової релігії роль та значення жінки зменшувались. “Упродовж II ст., через становлення ієрархічної церковної організації, жінки були усунені від активної проповідницької діяльності та релігійної служби”, – констатує І. Свенціцька [13, с. 163]. Тому з часом жінка була усунена з керівних позицій Церкви. В зв’язку з цим К. Келер висловлює важливу думку, яка полягає в тому, що “піднесення Сина до статусу, що за визначенням ніколи не може бути досягнуте Дочкою, усе ще діє, щоб виключити католицьких жінок від посвячення в духовний сан і протестантських жінок від повної реалізації їхнього покликання” [6, с. 281].

З одного боку, християнство надало жінці новий статус в общині, возвеличило жінку як матір через культ Богородиці, долучило до активної суспільної діяльності, але з іншого, – демонізувало жінку. Саме Єва підштовхнула Адама до гріха, саме через неї людство втратило можливість жити вічно. “Християнська ідеологія неабияк посприяла її пригнобленню”, – стверджує С. де Бовуар [1, с. 95]. Це пов’язано з патріархальною традицією християнства, адже жінка повинна підкорятись чоловікові так, як Церква упокорена перед Ісусом Христом. Деякі Отці Церкви дозволяли собі ганебні висловлювання на адресу жінки. “Кожну жінку, вслід за Євою, звинувачували в гордовитості, легкодумстві, нестриманості, нерозумності; кожна жінка несе відповідальність за первородний гріх”, – ось такої характеристики удостоїлась середньовічна жінка [12]. Проте траплялись мислителі, які обґрунтовували рівність чоловіка та жінки, виявляли більш прихильне ставлення до жіночої статі. Наприклад, Петро Ломбардський (XII ст.) обстоював ідею рівності між статями. “Якщо ж вона була створена із голови чоловіка, – розмірковує автор, – то вона мала б керувати ним; якби з ніг, то повинна була б служити йому, але вона не слуга і не хазяїн” [див. 12]. Хумберт Романський (XIII ст.) взагалі висловив думку про вищість саме жіночої статі над чоловічою. Проте, якщо в Середньовіччі і траплялись такі поодинокі погляди, що ставали на захист жінки, то вони не впливали на загальноприйнятну традицію трактування природи жінки.

Становище жінки значно погіршилось із введенням целібату для усіх духовних осіб Григорієм VI. Особливо негативно оцінювали жінку монахи, які характеризували її як особу гріховну, нечисту, спокусницю, як таку, що несе загрозу для чоловіка та відволікає його від служіння Богу.

В Середньовіччі набуває поширення практика спалювання та утоплення жінок за так зване відьомство. Жодна жінка не була захищена від клейма відьми. Найчастіше жертвами ставали знахарки, які лікували травами, самітні жінки, а особливо неугодні й непокірні. “Імператори перебувають під впливом Отців Церкви... як особистість вона [жінка] позбавлена усіх прав”, – стверджує С. де Бовуар [1, с. 96–98]. У 1486 році два німецьких інквізитори Якуб Шпренгер та Генріх Інстіторіс створили так званий посібник щодо переслідування відьом, який отримав назву “Молот відьом”. Він понад 200 років служив правовою підставою брутальної розправи з жінками, невідгдними для влади” [див. 9, с. 198].

Розглядаючи соціальні та економічні права жінки пізнього Середньовіччя, Т. Рябова звертає увагу, що в законодавстві того часу існували суттєві обмеження прав жінки у співіс-

нуючих системах права: церковного, королівського та сеньйорального. Обмеження щодо жіночої дієздатності були присутні у всіх сферах: соціальній, економічній, а передовсім у політичній. Зокрема “жінці офіційно заборонялось бути чиновником, назначеною чи обраною посадовою особою в органах центральної сеньйоральної, комунальної влади, в органах громадського самоуправління – таким чином вона вилучалась із процесу управління державою на всіх рівнях” [12]. Чоловіки упродовж усього Середньовіччя, та й не лише, приписували жіночій натурі недосконалість, лінощі, непостійність, непоміркованість, марнотратство та обмежені розумові здібності. Власне ці аргументи послужили підставою для усунення жінок зі всіх важливих посад в економічній, політичній та соціальній сферах, в яких безконкурентно домінували чоловіки.

Умови та рівень життя жінок із різних верств населення, звичайно, різнилися. “Жіноча свобода в середні віки була, мабуть, помітніша на двох полюсах суспільства: в селянському та в аристократичному середовищі. Як не дивно, саме міщани найсуворіше утримували своїх дружин”, – стверджує А. Ястребицька [14, с. 99–100]. Становище у селянок було фізично важким, оскільки, крім праці в домашньому господарстві, в їхні обов’язки також входила і допомога у польових роботах. Жінки, жительки міст, нерідко працювали у цехах та займалися крамарством. Міщанки повинні були строго дотримуватися приписів поведінки у громадських місцях. Жінки рідко могли очолювати цех самостійно та керувати роботою цеху після смерті чоловіка. “Міщанки, які займались ремеслом і відігравали важливу роль в економічному житті середньовічного міста, були позбавлені права вибирати і бути обраними в органи міського самоуправління; теж саме можна сказати і про аристократок і селянок” [14]. Знатні дами із впливових сімей зберігали свою незалежність і в шлюбі. Для жінки також була недоступна військова служба, як і не могла вона виконувати обов’язки священика. Жінка Середньовіччя не мала доступу до навчання в університетах, а тому професії, що вимагали диплома (медик, юрист) були для неї недосяжними. Щоправда інколи траплялись винятки із цього правила. Т. Рябова наводить приклад Доротей Букки, яка викладала в Болонському університеті у 1380 році; відомий трактат Тротулі із Салерно “Про захворювання жінок”.

Однією із найбільш незахищених ланок життя тогочасної жінки була система спадкового права. Середньовіччя керувалося принципом *pater familias*, який характеризувався великою владою голови сім’ї, що “призвело до зміцнення пріоритету успадкування по чоловічій лінії” [12]. Дочка, якщо могла претендувати на частину майна, то лише на значно меншу, порівняно з сином. Проте дочка при одруженні отримувала від своїх батьків придане: гроші, землю чи рухоме майно. Але, найчастіше, жінка не могла вільно розпоряджатись своїм майном. До одруження її майном керував батько, а після заміжжя це право передавалось чоловіку. Після смерті чоловіка, найчастіше, призначали опікуна з найближчих родичів, зазвичай чоловічої статі, який розпоряджався цим майном. Таким чином, констатує С. де Бовуар: “Жінка – це скоріше засіб, за допомогою якого володіння передається; не власниця, а складова частина нерухомого майна” [1, с. 98]. Інтереси заміжньої жінки представляв її чоловік та керував її майном, але він не мав права продавати землю, яку жінка отримала в спадок чи як придане, без її згоди.

Обмеження прав жінок спостерігалось і в судовій системі. “Згідно з середньовічним правом, жінка не могла бути присяжною і виступати свідком у суді, навіть якщо зачіпались її безпосередні інтереси” [12]. Свідчення жінки брались до уваги лише в тому випадку, якщо вони підтверджувались свідченнями інших свідків. Незаміжня жінка могла самостійно подавати скаргу в суд, на відміну від заміжньої, чий інтереси представляв її чоловік.

Жорстоке поводження із дружиною в судовому порядку не каралось, але такі факти могли стати підставою для розлучення. Низький правовий статус жінки та обмеження її прав у суді призвело до того, що жінку витіснили із публічного у приватний простір життя.

Якщо для порівняння розглянути становище тогочасної слов'янської жінки на теренах Київської Русі, то можна помітити, що вона не зазнавала подібного обмеження. Для підтвердження цього наведу цитату М. Грушевського із праці "Історія України-Руси", щоб повніше висвітлити становище жінки у згаданий період. "Кардинальна різниця староруського права супроти римського й старогерманського щодо становища жінки полягає в тім, що воно не знає ніяких правних обмежень становища жінки і її правосильності, тільки певні фактичні. Ми не маємо тут тої потреби опіки над жінкою, яку уважає неминучою право римське або старогерманське, уважаючи жінку або дитину не правосильною ціле її життя. Ми не маємо ніде сліду правного обмеження маєткових прав жінки за життя її чоловіка... Зрештою, той факт, що в староруськім праві вдові не надавали опікуна... дає свідцтво про становище жінки за життя чоловіка – її впливової ролі й широкої участі в господарстві, в маєткових справах родини. Слідів обмеження жіночої свободи ми не маємо; навпаки кілька звісток свідчать, що жінка свobodно появлялась в товаристві, публічно, з чоловіком і без нього" [4]. М. Грушевський наводить багато історичних фактів, що характеризують жінку Київської Русі як активну у політичних справах та зацікавлену у публічних питаннях. Таке порівняно свobodне становище жінок у Київській Русі обумовлене, на нашу думку, двома причинами: по-перше, український народ споконвіку був землеробським, який сповідував культ Матері-Природи та шанобливо ставився до жінок-матерів; по-друге, вплив візантійської традиції, що звеличувала постать Матері Божої.

Вплив жінки на політичну ситуацію Середньовіччя був можливий лише за приналежності до королівської сім'ї. Відомі імена жінок, які залишили слід в історії середньовічної політики. Елеонора Аквітанська (1122–1204) – дружина Людовіка VII Французького та Генріха II Англійського, мати Річарда Левине Серце та Іоана Безземельного, яка мала великий вплив на своїх чоловіків, а згодом і синів; відома також як покровителька мистецтв. Ізабелла Іспанська (1451–1504) – королева Кастилії. "Ізабелла була ревною католичкою і мету свого життя вбачала в об'єднанні Іспанії та перемогу над маврами; вона особисто брала участь у багатьох походах і війнах" [14].

Доречно згадати й українських жінок, які залишили помітний слід в історії середньовічної Європи. Княгиня Ольга (бл. 890–969) завоювала титул розумної, освіченої і далекоглядної державної діячки. За відсутності чоловіка, князя Ігоря, вона брала на себе керівництво державою. Після трагічної смерті чоловіка княгиня Ольга стала регентшею їхнього сина Святослава і перебрала відповідальність за керівництво державою на себе. "Вона здійснила низку реформ, запровадила регламентацію феодалних повинностей, забезпечивши державу постійним прибутком. У зовнішніх відносинах Ольга надавала перевагу дипломатії перед війною, розширюючи та зміцнюючи міжнародні зв'язки Київської Русі" [3, с. 396]. Ще одна важлива постать – це королева Анна Ярославна (бл. 1024 – після 1075), дружина французького короля Генріха I, яка відома своєю освіченістю. Вона також виконувала обов'язки регентші свого сина Філіпа I, який був спадкоємцем французького престолу. "Збереглися підписи Анни слов'янською мовою, найдавніші зразки українського письма, на багатьох державних документах Франції. Ці підписи обрамлюють хрести, які ставили неписьменні французькі барони – вищі васали Франції" [3, с. 18]. Українські жінки не лише вправно, розумно і дипломатично керували державою, але й привносили високу культуру чужим народам.

Принизливе суспільно-політичне становище та неповноправність жінки протягом європейського Середньовіччя було зумовлене соціально-економічною, політичною та релігійною ситуацією тогочасної Європи. Антична традиція закріпила за жінкою клеймо особи нижчої природи та недосконалих розумових здібностей. Життя жінки в античності практично обмежувалось приватним простором домашнього господарства. Християнство, з одного боку, возвеличило постать жінки та надало їй статус громадянки у межах релігійної общини, а з іншого, – демонізувало жінку як особу відповідальну за первородний гріх. Середньовіччя наділило жінку багатьма негативними рисами, що зумовило витіснення і недопущення жінки до політичної та економічної сфер. Середньовічна жінка була обмежена у правах у всіх сферах: релігійній, політичній, соціальній, економічній, судовій. Найбільший вияв свободи та правову захищеність мали жінки із вищих верств населення, а представниці королівських сімей нерідко впливали на політичний перебіг подій того часу. Таким чином, свобода жінки виявлялась у соціальних відносинах пов'язано з буттєвими уявленнями тогочасного суспільства. Становище жінки кардинально змінилось із вільним доступом до освіти та професійної діяльності, що забезпечило жінкам свободу та фінансову незалежність. Лише в кінці XIX – на початку XX ст. практично в усіх країнах Європи жінки домоглися виборчого права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бовуар С. де*. Друга стать. В 2 т. К.: Основи, 1994. Т1.
2. *Брюле П.* Повседневная жизнь греческих женщин в классическую эпоху. М.: Молодая гвардия, 2005.
3. Видатні діячі України минулих століть. Меморіальний альманах. Київ, 2001.
4. *Грушевський М.* Історія України-Руси. Том III. // <<http://www.Litopys.org.ua/hrushrus/iur30403.htm>>.
5. *Еллітайн Дж.* Громадський чоловік, приватна жінка. Жінки у соціальній і політичній думці. К.: Видавничий дім “Альтернативи”, 2002.
6. *Келер К.* Християнство // Антологія феміністичної філософії. К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2006. С. 273–286.
7. *Коцин Р.* Давньогрецька філософія // Антологія феміністичної філософії. К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2006. С. 33–46.
8. *Кривошита Н.* Демографические и психологические аспекты некоторых женских образов в греческой лирике и драматургии VII–V вв. до н. э. // *Женщина в античном мире*. М.: Наука, 1995. С. 63–74.
9. *Маланчук-Рибак О.* Жінка в історії. Львів, 2002.
10. *Міл Дж.* Поневолення жінок // Міл Дж. Про свободу: Есе. К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001. С. 367–463.
11. *Плоссь Г.* Жінщина. Сыктывкар–Киров: ПЕРЯ-МОО–ГИПП “Вятка”, 1995. Кн. III.
12. *Рябова Т.* Жінщина в історії західноєвропейського середньовіччя // <<http://www.genderstudies.info/sbornik/sbornik15.htm>>.
13. *Свенцицькая И.* Жінщина в ранньому християнстві // *Жінщина в античному світі*. М.: Наука, 1995. С. 156–167.
14. *Ястребицькая А.* Западная Европа XI–XIII веков. Эпоха. Быт. Костюм. М.: 1978.

Стаття надійшла до редколегії 20.09.2012

Прийнята до друку 8.10.2012

SOCIAL-POLITICAL POSITION OF WOMAN IN THE EPOCH OF THE EUROPEAN MIDDLE AGES

Olha Sobol

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska str., 1, Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail: freedom2010@i.ua*

This article deals with social-political position of woman in the epoch of the European Middle Ages. It analyzes two principal traditions of medieval vision of woman: the antique and the Christian traditions. The article establishes reasons why a woman faced restriction of her rights in political, economic and social spheres as well as in legal system and in the system of inheritance law. It shows that removal of woman from social-political and economic space was predetermined by male arguments of inferiority of female nature and imperfection of her mental abilities. It notes, that women from the privileged strata of population and royal families had the highest level of freedom, legal support and influence on the course of social-political events. The article outlines the position and legal status of the Ukrainian woman in the period of Kievan Rus.

Key words: freedom, woman, legal status, social-political position, European Middle Ages.

СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ЖЕНЩИНЫ В ЭПОХУ ЕВРОПЕЙСКОГО СРЕДНЕВЕКОВЬЯ

Ольга Собољ

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина,
e-mail: freedom2010@i.ua*

Рассмотрено социально-политическое положение женщины в период европейского Средневековья. Проанализировано две основные традиции средневекового видения женщины: античную и христианскую. Определено на основании чего женщина испытывала ограничение прав в политической, экономической и социальной областях, а также в судопроизводстве и в системе наследственного права. Показано, что устранение женщины из социально-политического и экономического пространства обуславливалось мужскими аргументами о неполноценности женской природы и несовершенстве ее умственной деятельности. Отмечено, что наибольшее проявление свободы, правовой поддержки и влияния на социально-политический ход событий получали женщины из привилегированных слоев населения и королевских семей. Очерчено положение и правовой статус украинской женщины периода Киевской Руси.

Ключевые слова: свобода, женщина, правовой статус, социально-политическое положение, европейское Средневековье.